

Sociální teorie nových médií – ZUR286

Sylabus kurzu

Verze 1

Vyučující: Jakub Macek (jakub.macek@me.com)

Asistence: Tomáš Bártek (hypmar@seznam.cz)

Konzultační hodiny: čtvrtek 12:00–13:00, *konzultaci si nejdříve domluvte mailem!*

Anotace

Kurz Sociální teorie nových médií obsahově volně navazuje na kurz Kyberkultura. Zatímco kurz Kyberkultura se soustředil na kořeny reflexe a kulturního utváření informačních a komunikačních technologií, kurz Sociální teorie nových médií sleduje témata aktuální sociálněvědné reflexe této oblasti. Kurz představuje nové technologie jako sociální (sociálně konstruovaný) fenomén, definuje pozici sociálního konstruktivismu a kritického přístupu k technologiím (s důrazem na témata diskurzivity a ideologie), zasazuje – z pohledu mediálních studií – informační a komunikační technologie do kontextu se staršími mediálními technologiemi a dále se v souvislosti s novými technologiemi zabývá tématy tělesnosti a identity, moci a politiky, komunity a veřejnosti, sociální a technologické a epistemické změny, komunikačním aktivismem a regulací nových technologií.

Požadavky na zakončení kurzu

Kurz je ukončen **zápočtem**. Jeho získání je podmíněno četbou zadané literatury dokládanou **odevzdáním níže uvedených kritických rešerší a účastí na přednášce nebo workshopu Marie Bakardjiev**y.

- Dr. Maria Bakardjievová bude na FSS MU přednášet na konci dubna / počátku května. Termín bude upřesněn během semestru. V případě, že se přednáška z předem nepředpokládaného důvodu konat nebude, pak pravidlo účasti na ní pochopitelně zaniká.
- Kontrolu rešerší zajišťuje Mgr. Tomáš Bártek. S jakýmkoli problémy či dotazy se tedy obraťte na něj.

Toto je povinně volitelná varianta kurzu. Pokud jste tedy studenty specializace Digitální média, zaregistrujte si jej pod kódem ZUR143.

Rešerše

Rešerše dokládají Vaši obeznámenost s povinnými texty, a tedy Vaši připravenost na hodiny. Rešerše je nutno odevzdávat ve třech níže určených termínech. Včas a relevantně neomluvené **nedodržení termínů je rovno vyloučení z kurzu**.

Rešerší budeme rozumět souvislé a současně strukturované shrnutí obsahu textu – shrnutí, zachycující téma textu, jeho základní teze, klíčové periodizace, které text

nabízí, typologie apod. Takže – ano, jde nám tedy o svého druhu *výpisky* (které se však snaží mít podobu poněkud reflexivnější, než o rešerši, jak jí chápou např. kolegové knihovníci.

- Stručnost (či naopak hloubka detailu) rešerše je dána jejím rozsahem – čím delší rešerše, tím jemnější informace do ní proniknou.
- Dbejte na to, abyste klíčové rysy textu (klíčové informace) neobětováli podružnostem.
- Náš rozsah je volnější (min. 3000 znaků, horní limit není stanoven), máte tedy možnost manévrovat.
- Pište rešerši s vědomím toho, že je určena člověku, který původní text nezná, ale přece má být schopen pochopit jeho poselství a odhadnout jeho charakter.
- Nepovažujte psaní rešerši za samoučelný nesmysl – jde o jeden z mála rozumných způsobů, jak uchovat načtené texty v poměrně přenositelné a sdílené otevřené podobě (paměť je má tendenci být zoufale chatrná a selektivní). Je proto vcelku praktické se v nich pocvičit.

Jak rešerše odevzdávat?

- Rešerše vkládejte do odevzdávací, která je otevřena v ISu.
- Pro každou ze tří vln odevzdávání je v odevzdávací otevřena složka. Rešerše proto vkládejte do patřičné složky.
- Rešerše odevzdávejte vždy v **samostatných souborech** – co rešeršovaný text, to jeden soubor.
- Soubory **ne**vkládejte v komprimované podobě (tj. „zabalené“ do formátu zip, rar a pod.) – do úschovny je vkládejte ve některém z běžných textových formátů (doc, rtf, pdf).

Pozor! Po vypršení času pro odevzdání (který ke každé vlně uveden níže) budou složky v odevzdávací automaticky uzamčeny a již do nich nebude možno texty vkládat!

Konkrétně zpracujte rešerše těchto textů:

1. vlna rešerši – odevzdat do středy 14. března 2012 do 18 h:

- **Lievrouw, Leah – Livingstone, Sonia. 2002.** „The Social Shaping and Consequences of ICTs.“ Pp. 1-15 in *Handbook of New Media*. Ed. by Lievrouw, Leah – Livingstone, Sonia. London: SAGE.
- **Bakardjieva, Maria. 2005.** „Conceptualizing User Agency.“ Pp. 9-36 in *Internet Society: The Internet in Everyday Life*. London: Sage.
- **Berger, Peter – Luckmann, Thomas. 1999.** „Společnost jako objektivní realita.“ Pp. 51-127 in *Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK.
- **Dahlberg, Lincoln. 2004.** „Internet Research Tracings: Towards Non-Reductionist Methodology.“ In *Journal of Computer-Mediated Communication*, 9(3). <http://jcmc.indiana.edu/vol9/issue3/dahlberg.html> (13.9.2010).

2. vlna rešerši – odevzdat do středy 11. dubna 2012 do 18 h:

- **Macek, Jakub. 2010.** „Novost nových médií aneb nová média v sevření futuristické ideologie.“ Pp. 84-93 in *Poznámky ke studiím nových médií*. (Disertační práce.) Brno: Masarykova univerzita.
- **Macek, Jakub. 2004.** „Koncept rané kyberkultury.“ Pp. 35-65 in *Média a realita*. Ed. Binková, Pavlína – Volek, Jaromír. Brno: Masarykova univerzita.
- **Macek, Jakub. 2009.** „Poznámky k teorii virtuálních komunit.“ Pp. 3-31 in *Biograf*, č. 50. <http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=v5001> (10.1.2012)
- **Jenkins, Henry. 2006.** „Introduction: ,Worship at the Altar of Convergence.“ Pp. 1-24 in *Convergence Culture*. New York: New York University Press.

3. vlna řešerší – odevzdat do středy 9. května 2012 do 18 h:

- **Habermas, Jürgen. 1992.** „Further Reflections on the Public Sphere.“ Pp. 421-461 in *Habermas and the Public Sphere*. Ed. Calhoun, Craig. Cambridge: MIT Press.
- **Dahlberg, Lincoln. 2001.** „Democracy via cyberspace: Mapping the rhetorics and practices of three prominent camps.“ Pp. 157-177 *New Media & Society*, 3(2).
- **Norris, Pippa. 2001.** *Digital Divide*. Cambridge: Cambridge University Press. Strany 2-38.
- **Webster, Frank. 2006.** „What is an information society?“ Pp. 8-31 in *Theories of the Information Society*. London: Routledge.

Rozpis přednášek

Úvodní setkání

23.2.

Přednáška č. 1

1.3.

Studia nových médií – historie a vymezení

Povinná literatura:

- **Lievrouw, Leah – Livingstone, Sonia. 2002.** „The Social Shaping and Consequences of ICTs.“ Pp. 1-15 in *Handbook of New Media*. Ed. by Lievrouw, Leah – Livingstone, Sonia. London: SAGE.
- **Macek, Jakub. 2010.** „Poznámky k vývoji studií nových médií.“ Pp. 6-35 in *Mediální studia*, 6(1).
http://medialnistudia.files.wordpress.com/2012/02/ms_2011_1_stat1.pdf
(1.2.2012)

Přednáška č. 2

8.3.

Nová média jako sociální fenomén I

Sociální konstruktivismus

Nová média jako součást sociálně konstruovaného světa

Jednání, aktér, sociální instituce

Povinná literatura:

- **Berger, Peter – Luckmann, Thomas. 1999.** „Společnost jako objektivní realita.“ Pp. 51-127 in *Sociální konstrukce reality*. Brno: CDK.
- **Bakardjieva, Maria. 2005.** „Conceptualizing User Agency.“ Pp. 9-36 in *Internet Society: The Internet in Everyday Life*. London: Sage.

Přednáška č. 3

15.3.

Nová média jako sociální fenomén II

Problém redukcionismu a hledání celostního přístupu k novým médiím

Třídídimenzionální model nových médií

Povinná literatura:

- **Dahlberg, Lincoln. 2004.** „Internet Research Tracings: Towards Non-Reductionist Methodology.“ In *Journal of Computer-Mediated Communication*, 9(3). <http://jcmc.indiana.edu/vol9/issue3/dahlberg.html>
(13.9.2010).

Přednáška č. 4

22.3.

Novost nových médií

Teorie kulturního opožďení
Teorie imiginaire
Okouzlení novostí jako depolitizující mytologie
Web 2.0

Povinná literatura:

- **Macek, Jakub. 2010.** „Novost nových médií aneb nová média v sevření futuristické ideologie.“ Pp. 84-93 in *Poznámky ke studiím nových médií*. (Disertační práce.) Brno: Masarykova univerzita.

Videozáznamy přednášek:

- <http://www.youtube.com/watch?v=ki9epxKUIc8> (Přednáška pro TEDxBрно – Internet a nová média: Jaká revoluce?)
- <http://inhd.cz/videos/148-internet-a-nova-media-jaka-revoluce-> (Přednáška na FF MU – Poznámky k novosti nových médií: nová média v sevření futuristických mýtů a ideologií.)
- <http://www.inflow.cz/jakub-macek-v-bloku-expertu> (Přepis přednášky z FF MU.)

Přednáška č. 5

29.3

Archeologie nových médií – raná kyberkultura

Kořeny a proměny neakademických diskurzů obklopujících nová média
Raná kyberkultura jako specifický kulturní modus

Povinná literatura:

- **Macek, Jakub. 2004.** „Koncept rané kyberkultury.“ In *Média a realita*. Brno: FSS MU.

Přednáška č. 6

5.4.

Nová média a komunita

Virtuální a organické komunity
Online sociální sítě a kulturní a sociální kapitál (Bourdieu)
Hybridita virtuálních komunit

Povinná literatura:

- **Macek, Jakub. 2009.** „Poznámky k teorii virtuálních komunit.“ Pp. 3-31 in *Biograf*, č. 50. <http://www.biograf.org/clanky/clanek.php?clanek=v5001> (10.1.2012)

Přednáška č. 7

12.4.

Užití, každodennost a kultura konvergence

Užití jako sociální instituce
Nová média v televizní domácnosti
Dvojí artikulace novomediálního artefaktu
Proměna každodennosti a etnografie nových médií
Participační a konvergentní kultura
Rozptýlená uživatelská publika

Povinná literatura:

- **Jenkins, Henry. 2006. „Introduction: ,Worship at the Altar of Convergence.“** Pp. 1-24 in *Convergence Culture*. New York: New York University Press.

Přednáška č. 8
19.4.

Nová média a veřejnost

Veřejný a privátní prostor a jejich rekonfigurace
Habermasová veřejná sféra – historický a normativní koncept

Povinná literatura:

- **Habermas, Jürgen. 1992. „Further Reflections on the Public Sphere.“** Pp. 421-461 in *Habermas and the Public Sphere*. Ed. Calhoun, Craig. Cambridge: MIT Press.

Přednáška č. 9
26.4.

Nová média, politika a moc

Nová média a demokracie
Nová média jako mocenský nástroj – dohled a moc a jejich proměna
Nová média a nevládní organizace
„Strategie silných a taktiky slabých“
Moc kódu, kód moci

Tomáš Bártek: Ideologie a počítačové hry

Povinná literatura:

- **Dahlberg, Lincoln. 2001. „Democracy via cyberspace: Mapping the rhetorics and practices of three prominent camps.“** Pp. 157-177 *New Media & Society*, 3(2).

Přednáška č. 10
3.5.

Nová média a nerovnost

Šíření nových médií – difúzní teorie, křivka hubbuku, teorie domestikace

Roman Bureše: Digital divide – jednoduché a široké typy konceptů

Povinná literatura:

- **Norris, Pippa. 2001. *Digital Divide*. Cambridge: Cambridge University Press. Strany 2-38.**

Přednáška č. 11

10.5.

Informační / postmoderní / postindustriální / síťová společnost

Nová média a proměna moderní společnosti

Postindustriální společnost a teorie Daniela Bella

Informační společnost

Postmoderní společnost a teorie Marka Postera

Síťová společnost a teorie Manuela Castellse

Povinná literatura:

- **Webster, Frank. 2006. „What is an information society?“ Pp. 8-31 in *Theories of the Information Society*. London: Routledge.**